

RAMAZAN AYINDA ORUÇ VE İTİKAF

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi Rabbi'l-âlemîn. Hamden kesîren tayyiben mübâreken fîhi kemâ yen-beğî li-celâli vechihî ve li-azîmi sultânih. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn Muhammedini'l Mustafâ ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emma ba'd:

Fekâle Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem:

*مَنْ لَمْ يَدَعْ قَوْلَ الزُّورِ وَالْعَمَلَ بِهِ، فَلَيْسَ لِلَّهِ حَاجَةٌ
أَنْ يَدَعَ طَعَامَهُ وَشَرَابَهُ*

Men lem yeda' kavle'z-zûri ve'l-amele bihî fe-leyse lillâhi hâcetün en yede taâmehû ve şarâbehû.

Üç rivayeti birden okudum.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz birinci rivayette -Ebû Hüreyre *radı-yallahu anh'ten*- buyuruyorlar ki;

Men lem yeda' kavle'z-zûri. “Kim yalanı bir yana koymazsa, yalan söylemeyi bırakmazsa.” *Ve'l-amele bihî.* “Ve yalanla iş yapmayı bırakmazsa.”

Hileli, yalanlı, dolanlı, yalana dayalı iş, lafı yalan, işi yalan olmayı bırakmazsa. Oruçluyken onları yapmaya devam ederse, hem oruçlu hem yalan söyler, yalanla iş yaparsa...

Fe leyse lillâhi hâcetün. “Allah’ın haceti yoktur. *En yedeâ taâmehû ve şerâbehû.* “Onun öyle ‘Oruç tutacağım.’ diye yemesini içmesini bırakmasına -Allah’ın haceti yoktur.-”

Tutmasın!

Neden?

Hem oruç tutuyor hem yalan söylüyor hem yalan yanlış iş yapıyor. Öyle olduktan sonra; “Oruç tutacağım.” diye yemesini içmesini bırakmasına Allah’ın bir değer vermesi yok.

“İhtiyacı yok” ne demek?..

Allah’ın zaten kimsenin ibadetine ihtiyacı yok, hiçbir şeye ihtiyacı yok. Her şeyi yaratan kendisi.

Gökleri kim yarattı?

Elhamdülillah, âlemlerin Rabbi yarattı.

Yerleri kim yarattı?

Allahu Teâlâ hazretleri yarattı.

Bizi kim yarattı?

Allah yarattı.

Bizim kullandığımız, yaptığımız, biçtiğimiz, ektiğimiz şeyleri kim yarattı?

Allah yarattı. Her türlü malzeme O'ndan. Biz O'nunuz, gökler yerler O'nun, yağmur bulut O'nun, rüzgâr O'nun, her şey O'nun. Allah'ın bir şeye ihtiyacı yok ama sanki bizim yaptığımız ibadetleri seviyor; "Onlar benimdir." diyor.

Bizim oruçlarımızı seviyor; "Oruç benim ibadetimdir; ona ben sahip çıkıyorum." diyor. Ötekisine de; "Senin orucuna ihtiyacım yok." diyor. Zaten bizim orucumuza da ihtiyacı yok ama "Senin orucunu sevmeyeceğim, senin orucunu kabul etmeyeceğim, sen boşuna aç duruyorsun." demek. Çünkü yalan söylüyorsun.

Oruç neydi?

Yememek, içmemek. Peki yalanla ne ilgisi var? İlgisi varmış demek ki. Zaten bu hadîs-i şerîfi niçin okuyoruz? "Millet bunu bilmiyor." diye okuyoruz. Millet orucu sadece yememek içmemek sanıyor. Değil! Bak yalan söyleyince, Allah "İstemem senin orucunu, ihtiyacım yok

senin orucuna!” diyor. Yalan iş yapınca, “istemem” diyor.

Demek ki tüccar hileli iş yaptı mı, yalan yere yemin etti mi, “Vallahi idare etmez de billahi de bunun maliyeti şundan fazla, senden önce birisi daha çok verdi de vermedim, vallahi billahi...”

Hepsi yalan, hepsi yalan! Ondan sonra “Oruç tuttum.” diyor, akşama sevine sevine evine gidiyor, “iftar vakti yapılan dualar makbul” diyor. Allah kabul etmedi ki! Kabul etmedi ki boşuna akıntıya kürek çektin sen! O halde o çok mühim bir şey; sabahtan akşama kadar tutulan oruç boşuna gidiyor.

O halde yalanı bırakacağız, yapılacak iş bir tane:

Yalanı bırakacağız, doğru söyleyeceğiz, doğru sözlü müslüman olacağız.

Bizim ihvanımızdan bir perdecî Mehmedimiz vardı, Allah selamet versin, öldüyse rahmet eylesin, sessiz bir insandı. Bizim düğünümüzde de evimizin perdelerini o yaptı, geldi ölçüleri o aldı. Onun için dükkânına giriyoruz çıkıyoruz, dükkânında üst katta oturuyoruz. Müşteri gelince perdeleri indiriyor, gösteriyor, ölçüyor, biçiyor; konuşuyorlar.

Müşteri diyor ki; “Ustam bu solmaz değil mi, iyi kumaştır değil mi?” Solmasından endişe ediyor. Usta da; “Yok, solabilir, soluyor bunlar.” diyor. “Evet” deyiverse adam perdeyi alacak. Ama usta; “Geçenlerde eve koyduk da soluverdi.” diyor. Nasıl hoşuma gitti! Alırsan al, almazsan alma, mal bu... Doğruyu söylüyor. Sözü doğru söylemek, bir. Bir de işi doğru yapmak. Yaptığı işe de yalanı dolanı katmamak.

a. Kantar Eksik Tartıyor

Demirin bir çeşidi olan, demirden plaka, tabaka olan “sac” var ya, şu demirci sacı. Diyelim ki plakayı yediden satıyor. Öteki komşu yahudi, altıdan satıyor. Buna geliyorlar diyorlar ki; “Bak o altıdan veriyor, sen yediden veriyorsun.” O da diyor “Hayret, mümkün değil, demirde bu kadar fark olmaz, ben veremem!” diyor. Sonradan anlaşılıyor; bu hain, sıfır yetmişlik sacların tabakasını inceltmiş. Sıfır altmış beşlik yapmış, sıfır onda beş çalmış. Oradan fiyatı indirebiliyor. İşte bu yalan iş. Müşteri iki sacı aynı görüyor; iki tabaka aynı tabaka.

“Bu niye böyle, bu niye böyle?”

Kardeşim bu hileli, bu hilesiz!

Sonra yine bizim tanıdıklardan bir tanesi, demir tüccarı; demirden açılınca aklıma geli-verdi. Sami Efendi *rahmetullahi aleyh*'in ihva-nındandı ama bizimkilerle çok ahbablığı olan bir kimseydi. Sonradan Medine-i Mnev-vere'de iş tuttular, orada yaşamak nasip oldu. Belki hl orada yaşıyorlardır. Dürüst, temiz insanlar. Senede bir onların kantarları mua-yene edilirmiş, ayar yapılmış, mühürlenir-miş. Çünkü çok demir tartıyorlar; ağır. Senede bir veya altı ayda bir veya  ayda bir "Ayarı kaçmış mı?" diye yeniden muayene ediyorlar, dzeltiyorlar. Bir bakmışlar ki ağırlığı yüzde on fazla gösteriyor. Bir ton gösteriyor ama fazla. Bir ton değil dokuz yüz küsur. Müşteri yüz kilo kanıyor, fazla para demiş oluyor. Bunların is-tediklerinden değil, kantarın ayarı bozulmuş ama ilk ayarı yaptırđıkları zaman ayarı ta-mamdı. şimdi bu ayarda baktılar, kantarın ayarı bozulmuş. şafak atmış bunlarda. Sakallı, hacı, derviş insanlar. şafak atmış.

Ne yapalım, ne yapalım? Almışlar fatura-ları, dosyaları indirmişler. Evvelki ayar günün-

den itibaren bu ayar gününe kadar kaç müşteriye satış yaptılarsa hepsine yüzde on tenzilatı yapıp yapıp onlara paraları göndermişler.

Neden?

Allah'tan korkuyor.

Allah'tan korkan insan, Allah'ın sevdiği işi yapar; Allah'ın kızdığı, yasak ettiği, sevmediği, gazap ettiği işi yapmaz. Buna mukabil maalesef hacca da gittiği halde, sakal da bıraktığı halde beni aldatmaya kalkan insanlarla da karşılaştım. Maalesef! O da derviş, o da Sami Efendi'nin dervışı. Resmen beni yüzde otuz, yüzde kırk aldattı. Ben de anladım, sonradan ortaya çıktı ama aldattı beni. Resmen aldattı! Ben hayret ettim; sakalı var, tatlı dili var, hacı... Bana da güleç yüz gösteriyor. Sonra "Sen de bizdensin." gibi az çok yakın muamele yapıyor. Hayret ettim! Hayretler içinde kaldım! Ayak üstü gözünü kırpmadan öyle yalan söylüyor ki!

Bana yüz altmışa kumaş verdi. Yüz altmış, yüz altmış beş neyse rakamları unuttum ama öyle diyelim, yüz altmışa kumaş verdi. Hanın ikinci katında, hem de toptancı, perakendeci de değil. Ben de aynı kumaşı az ilerideki bir dükkânda geçerken, -Allah gösteriyor. Allah

hainleri sevmediği için aldatmaca iş yapanları sevmediğinden yalanını ortaya çıkaracak.- kumaş dükkânının vitrinine bakarken bir de baktım ki benim kumaş yüz beş.

Yüz beş nerede yüz altmış beş nerede? Gya ben toptancıdan ucuza aldım! Allah Allah!

Terziye gittim;

“Senin beni gönderdiğin toptancı hacı efendi, bana kumaşı şu kadardan verdi, ben o kumaşı şu kadardan gördüm. Sana komisyon mu ayırdı? Müşteri gönderene komisyon ayırırlarmış, ‘Sen beni ona gönderdin.’ diye, yoksa böyle bir şey mi oldu?” dedim.

“Yok, ben almadım, komisyon yok.” dedi.

Ben bu sefer o ikinci kattaki sakallı, tatlı dilli, sarılıp boynuna ‘Ah canım kardeşim!’ dersin o kadar tatlı dilli olan o adama gittim.

“Ben senin sattığın kumaşı yüz beşe gördüm.” dedim.

“Nerde gördün? Olamaz ağabey! Fark vardır, markası farklıdır, kumaşı değişiktir.” dedi.

“Yok, senin kumaştan, senin deseninden, aynı renk.”

“Nerde gördün ağabey?” dedi.

“Şu ilerideki cadde üzerinde, perakendeci dükkânında gördüm.”

Bu toptancı, hanın üst katında toptan terzilere mal veren...

“Ağabey, o dükkân bizim dükkân, tamam. O dükkân bizim perakende şubemiz. Onun başında hukuk fakültesinde okuyan bir çocuk var, bak yanlış yazmış, bizi zarara uğrattıyor. Allah senden razı olsun, ben ona hemen söylerim, fiyatı yanlış yazmış.” dedi.

Şeytan yine yalanı meydana çıkarıyorken ben ikna olmadım, tekrar çocuğa gittim.

İçeriye girdim; “Şu kumaşı çıkar.” dedim, çıkardı. Aynı benim kumaş... İnceliği, kenarında yazıları oluyor, markası, aynı fabrikanın, rengi de aynı, çizgileri de aynı, aynı kumaş.

“Bu kaç kardeşim?” dedim.

“Yüz beş.” dedi.

Gözüne baktım; “Yüz beş olduğuna emin misin?” dedim.

“Ne demek ağabey, evet eminim.”

“Yahu, bir yanlışlık olmasın, buna ‘yüz altmışlık’ diyorlar. ‘Sen yanlış yazmışsın, burada acemiymişsin, hukuk fakültesine gidiyormuşsun, arada çalışıyormuşsun da fiyatları iyi bilmiyormuşsun.’ diyorlar.” dedim.

“Ağabey, sen bana baksana, ben deli miyim? Ben böyle bir insan olsam emanet edip beni bu müessesenin başına verirler mi, bunun fiyatı bu, yalan yanlış yok!” dedi.

Bu sefer ben Ulus’a, başka kumaşçılara gittim. Tanıdık kumaşçılara söyledim:

“Böyle bir kumaş aldım, bir yerde şöyle bir fiyat, bir yerde böyle bir fiyat...”

“Onun fiyatı yüz beş, yüz ondur. Yüz altmış fazladır.” dediler.

Ondan sonra bir daha artık yüz altmış diyene gitmedim.

Terziye; “İşte böyleymiş.” dedim.

Terzi kumaşı dikti ama o terziye de ilk defa gidiyorum. Bizim fakülteden gece bekçisi var, o götürdü beni.

“Ağabey, iyi bir arkadaştır, niye onda diktirmiyorsun?” dedi.

Ben evdeki kumaşlarımı terziye götürdüm. Rahmetli hocamdan bana hediye verilmiş kumaşları; “Şunlardan bir elbise dik.” diye götürdüm.

“Bunlar yaramaz ağabey, ben seni bir kumaşçıya göndereyim, güzel bir kumaş alın, güzel bir kumaş giyinin.” dedi, benim kumaşları beğenmedi. Onunla hesaplaşırken artık yine

yüz beşten hesapladı. “Ben onu kumaşçıyla konuşurum.” dedi ama öyle üzüldüm ki! O aradaki yüzde elli farktan dolayı üzülmedim de, ticarete ayak üstünde, bu kadar gözünü kırpmadan tekrar tekrar bastırduğumuz halde bir yalanın üzerine bir yalan daha, bir yalanın üzerine bir yalan daha eklenmesine çok üzüldüm!

Allah şeytana kandırmasın, Allah nefse uydurmasın. Dünya hırsına, para hırsına düşüp de böyle haram, yalan, dolan, günah işler yaptırmasın.

Muhterem kardeşlerim!

Cenâb-ı Hak yalan söyleyenin orucunu kabul etmiyor, yalan iş yapanın orucunu kabul etmiyor. Kale gibi sağlam ve dürüst olacağız, sapasağlam doğru sözlü, doğru özlü insan olacağız.

Hayatımız yalan üzerine kurulmuş.

“Canım kardeşim, nasılsın, ben seni çok seviyorum.”

O gittikten sonra arkasından diş gıcırdatıyor.

“Allah uzun ömürler versin, Allah başımızdan eksik etmesin!” diyor, eğiliyor, ayağının altına karpuz kabuğu koyuyor, kaydırıyor, çelme takıyor, arkasından gıybetini yapıyor.

Olmaz! Sevmiyorsan; “Kardeşim, ben senin bir şeyini gördüm, hoşuma gitmedi, yanlış mı gördüm acaba?” de, git doğrudan doğruya kendisiyle konuş. Doğru ol!

Telefon çalıyor; “Ahmed Efendi seni arıyor.” diyor.

“Ben evde yokum.” diye işaret ediyor, “Babam evde yok.” diyor çocuk. Çünkü çocuğa öyle işaret ediyor; “Evde olmadığımı söyle.” diyor, çocuk yalanı basıyor. “Babam evde yok.” diyor. Halbuki babası karşısında “yok de” diye işaret ediyor. Böyle küçükten itibaren yalanla dolanla alışınca, yalan her yerde söylenir gibi bir havaya geliyor.

Ama İslâm öyle değil! İslâm; dürüstlük, doğru sözlülük, doğru hareket. Her şeyin doğrusu. Bak Cenâb-ı Hak ibadeti kabul etmiyor.

Allah kusurlarımızı affetsin. Beni de affetsin. Belki bunları söylememem lazım ama “düzelsin” diye söylüyorum. İnşaallah söylediğim yanlış olmamıştır. İyisini de söyledim, kö-

tüsünü de söyledim. Şeytan insanları kandırabiliyor, bizi de kandırabilir, bize de hata yaptırabilir. Biz de şeytana kanarsak Allah'ın sevmediği durumlara düşeriz. Dikkat etmek lazım, sıkı durmak lazım!

b. Kim Yalan ve Cahilliği ve Çirkin Sözü; Küfrü Bırakmazsa

Sonra bir başka rivayette de;

“Yalan söylemeyi ve cahilliği bırakmazsa Allah'ın onun orucuna ihtiyacı yoktur.” diye geçiyor.

Cahillik ne demek? Bir insan bir insana karşı cahillik ediyor, ne yapıyor?

Uygun olmayan muamele yapıyor, saygı göstermiyor, sevgi göstermiyor, yanlış iş yapıyor... O mânaya olabilir.

Başka bir rivayette de *kana* diye geçiyor. *Kana* da çirkin söz demekmiş. Küfürlü. Bazen öyle konuşanlar alışmış oluyor. Hatta iki arkadaş samimi delikanlı karşılaşıyorlar. Uzaktan o bu tarafa geliyor, bu o tarafa geliyor. O ağzını açıyor bir ağır sözler söylüyor, “merhaba” mânasına yani. Söyleyemiyorum burada... Ulanla başlıyor; “bilmem ne oğlu bilmem ne,

ya çoktandır görmedim seni, çok özledim, gel bir öpeyim!”

Küfürle selamlaşıyorlar, birbirlerine hakaretle boyunlarına sarılıyorlar.

Fesübhanallah!

Çirkin söz de orucun sevabını kaçırıyor. Sözünü de çirkin söylemeyecek, davranışı da yanlış olmayacak, sözü de hakikate aykırı olmayacak. Dosdoğru olacak, sapasağlam olacak! Birisi söverse sövene de; “Ben oruçluyum.” diyecek, ona uymayacak. Kavga etmek isterse bile; “Ben oruçluyum.” diyecek, yine uymayacak.

Ve İbn Ömer *radiyâllahu anhümâ*'dan, Ebû Hüreyre'den gelen bir rivayet daha var, Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

رُبَّ صَائِمٍ حَظَّهُ مِنْ صِيَامِهِ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ، وَرُبَّ
قَائِمٍ حَظَّهُ مِنْ قِيَامِهِ السَّهَرُ

Rubbe sâimin hazzuhû min siyâmihi'l-cûu ve'l-ataşu ve rubbe kâimin hazzuhû min kıyâmihi's-seher.

Öteki rivayetler de pek farklı değil. İbn Ömer *radiyallahu anhümâ*, Hz. Ömer'in oğlu

Abdullah rivayeti. Ötekisi de Ebû Hüreyre rivayeti.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Rubbe sâimin.

Rubbe “nice” mânasına bir kelime.

“Nice oruçlu insan vardır.”

Rubbe sâimin.

Sâim, “oruçlu” demek.

“Nice oruçlu insan vardır.”

Hazzuhû min siyâmihi. “Orucundan alacağı geliri, nasibi, payı, kazancı.” *el-Cûu ve'l-ataşu*. “Aç kalmak, susuz durmaktır.”

Sevap yok! Aç ama sevap yok.

Orucundan geliri neymiş?

Aç kalmak, susuz kalmakmış; başka bir şey yok.

Ve rubbe kâimin. “Nice gece kalkıp da namaz kılan”

Veya “Teravîh namazı da bu fasla giriyor.” diye daha önceden okuduk.

Hazzuhû min kıyâmihi's-seher. “Kalkıp da namaz kılmamasından kazancı, kârı uykusuz kalmak.”

Sevap yok! Gece kalkıyor, namaz kılıyor, uykusuz kalıyor; Allah namazını kabul etmedi!

Oruç tutuyor; boşuna aç ve susuz durmuş oluyor. Allah sevap vermiyor!

İşte bu çok önemli bir şey! Oruç tutuyor kabul olmuyor, namaz kılıyor kabul olmuyor.

O halde biz namazı öğrenirken, orucu öğrenirken, küçükten bize öğretirlerken ana nokta olarak;

“Evladım, bak bu namaz böyle kılınır ama şöyle şöyle yaparsan bu namazdan hiç sevap alamazsın, bu oruç şöyle tutulur ama şöyle şöyle işler yaparsan oruçluyken oruçtan hiç sevap alamazsın.” diye öğretilmesi lazım değil mi bize?

Küçükten;

“Evladım, tamam namaz sevaplı bir şey ama şöyle yaparsan olmaz. Aman oruçta böyle yaparsan olmaz!” diye öğretmek lazım.

O öğretilmezse olmaz! O noktaya dikkat edilmiyor.

Vaizler;

“Aman, ey cemaat, sakın yapmayın bak sonra zarar edersiniz, boşuna uğraşmış olursunuz, akıntıya kürek çekmek olur, yerinde saymak olur, hatta insan daha başka zararlara da uğrar. Aman şu şu tehlikelere dikkat edin!” demeleri lazım.

İlmihallerde bu bahisler kalın harflerle, öbür harfler siyahsa kırmızı yazıyla yazmalı. Girilmeyecek sokağa nasıl kırmızı levhayı koyuyorlar:

“Aman buradan girme! Buradan girersen ters yöne çıkarısın, çarpışırsın!” diye nasıl öyle işaretler oluyorsa bunların da öyle yazılması lazım.

Orucun neden kabul olmayacağını demin gördük; yalan söz, yalan hareket, aldatmaca, gıybet vesaire.. Bunlar orucun sevabını götürüyor. Namazın da sevabını ihlassızlık, riyakârlık, aklı başka yerde olmak, gönlünü başka şeylerle meşgul etmek, kendini namaza vermemek, huşû ve hudû içinde olmamak gibi şeyler götürür; hiçbir şey kalmaz.

Gelelim bir müjdeli hadîs-i şerîfe:

Rüvya an Aliyyi'bni Hüseyin radiyallahu anhüm kâle, kâle Resûlullah sallâllahu aleyhi ve sellem;

مَنْ اَعْتَكَفَ عَشْرًا فِي رَمَضَانَ كَانَ كَحَجَّتَيْنِ
وَعُمْرَتَيْنِ

*Meni i'tekefe aşren fî ramadâne kâne ke-
hacceteyni ve umreteyni. Revâhü'l-
Beyhâkiyyü.*

Peygamber Efendimiz'in torunu, Hz. Ali'nin oğlu, Hz. Hüseyin *radiyallahu anh'ten* rivayet olunmuş ki Peygamber *sallâllahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuş:

Men i'tekefe aşren fî ramadân. “Bir insan Ramazan'da on gün itikâf ederse.” *Kâne ke-
hacceteyni ve umreteyni.* “Nafile iki hac iki umre yapmış gibi olur.”

On gün itikaf ederse...

İtikaf ne demek?

İtikaf; “İbadet maksadıyla, gece gündüz Allah'a ibadet edeceğim, ibadetle zamanımı geçireceğim, namaz kılacağım, Kur'an okuyacağım, tesbih çekeceğim, dünya işiyle meşgul olmayacağım.” diye bir camiye girip orada kalmak.

Hatta eve de gitmeyip orada yatmak, kalmak. Tabi itikâfın tamı bu.

“Az bir miktar camiye girip de ben burada itikâfa niyetlendim.” dese de insan yine itikâfta olur.

Mesela biz bugün öğleyin -Selahaddin Hoca'nın camisine- cuma namazına gittik.

Cuma namazını kıldık, biliyoruz ki cumadan sonra bir cüz Kur'an okunacak, ikindi olacak, ikindiye kılacağız öyle çıkacağız.

“İkindiye kadar burada itikâfa niyet ettim, yâ Rabbi!” dedik; o da olur.

“Bir yerde bir müddet ibadet için durmaya itikâf” denir. Ama burada Peygamber Efendimiz; “on gün” diyor. “Ramazan'da on gün itikâf eden” diyor. Artık demek ki “on gün” demek de “geceli gündüzlü bir gün” demektir. Bu, nafile iki hac, iki umre gibi olur. Bunlardan istifade ederek anlatılanları anlayarak, yaparak kazançlı çıkmayı, cenneti kazanmayı, cehennemden kurtulmayı Allah cümlemize, cümlenize nasip eylesin.

el-Fâtîha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
19 Ramazan 1421 / 15.12.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

